МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра психології

Затверджено
На засіданні кафедри психології
філософського факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.)

Завідувач кафедри _____
проф. С.Л. Грабовська

Силабус з навчальної дисципліни «Психологічна допомога при посттравматичному стресовому розладі», що викладається в межах ОПП «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 053 «Психологія»

Львів 2021 р.

Силабус курсу «Психологічна допомога при посттравматичному стресовому розладі»
2021-2022 навчальний рік

Назва дисципліни	Психологічна допомога при посттравматичному стресовому розладі
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка, кафедра психології, вул. Коперника, 3, м. Львів; дистанційно на платформі ZOOM
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра психології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 05 – соціальні та поведінкові науки; шифр – ПП2.1.2.02; напрям підготовки (спеціальність) 053 – психологія
Викладачі курсу	Дідковська Лариса Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент
Контактна інформація викладачів	http://filos.lnu.edu.ua/employee/didkovska-larysa-ivanivna
Консультації по курсу	Відбуваються дистанційно за попередньою домовленістю
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/master/spetsialnist-psykholohiia-053
Інформація про курс	Курс «Психологічна допомога при посттравматичному стресовому розладі» є дисципліною вільного вибору з Блоку вибіркових дисциплін «Реабілітаційна та клінічна психологія» для студентів освітньої програми «Магістр» другого року навчання
Коротка анотація курсу	Курс «Психологічна допомога при посттравматичному стресовому розладі» знайомить студентів з феноменологією, механізмами формування посттравматичного стресового розладу, симптомами його прояву, особливостями психологічної діагностики і психологічної допомоги особам з посттравматичним стресовим розладом. Об'єктом курсу є посттравматичні стресові розлади, предметом – психологічна допомога при посттравматичних стресових розладах
Мета та цілі курсу	Мета курсу – розширення уявлень студентів про феноменологію, механізми формування та розвиток посттравматичного стресового розладу, аналіз історичних та емпіричних результатів досліджень, присвячених проблемі, навчання студентів навичкам психологічної діагностики та навичкам психологічної допомоги особам із посттравматичними стресовими розладами
Література для вивчення дисципліни	**Основна:** • Александров Е.О. Посттравматическое стрессовое расстройство: клиника, лечение / Е.О. Александров. – Новосибирск: Сибвузиздат, 2000. – 160 с. • Кадыров Р.В. Посттравматическое стрессовое растройство (PTSD): состояние проблемы, психодиагностика и психологическая помощь / Р.В. Кадыров. – СПб.: Речь, 2012. – 448 с. • Корольчук М.С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах /

М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 580 с.
- Малкина-Пых И.Г. Экстремальные ситуации / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Эксмо, 2006. – 960 с.
- Международная классификация болезней 10-го пересмотра (МКБ-10) [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://mkb-10.com/
- Пушкарев А.Л. Посттравматическое стрессовое расстройство: диагностика, психофармакотерапия, психотерапия / А.Л. Пушкарев, В.А. Доморацкий, Е.Г. Гордеева. – М., 2000. – 128 с.
- Тарабрина Н.В. Практикум по психологии посттравматического стресса / Н.В. Тарабрина. – СПб.: Питер, 2001. – 268 с.
- Турецька Х.І. Психотерапія ПТСР в учасників бойових дій із застосуванням імагінативних технік / Х.І. Турецька // Психологія і особистість. – 2016. – №1. – С. 226-234.
- Ehlers A. A cognitive model of posttraumatic stress disorder / A. Ehlers, D.M. Clark // Behav. Res. Ther. – 2000. – №38. – P. 319-345.
- Foa E. Effective Treatments for PTSD / E. Foa, T. Keane, M. Friedman. – New York: Guildford Press, 2000.

Додаткова:
- Биктина Н. Практикум по психологии посттравматического стресса. – Оренбург: ФГ БОУ ВПО ОГУ, 2011. – 166 с.
- Ениколопов С.Н. Психотерапия при психотравматических стрессовых расстройствах / С.Н. Ениколопов // Российский психиатрический журнал. – 1998. – № 3. – С. 50-56.
- Зливков В.Л. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В.Л. Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с.
- Калмыкова Е.С. Особенности психотерапии посттравматического стресса / Е.С. Калмыкова, Е.А. Миско, Н.В. Тарабрина // Психологический журнал. – 2001. – Т. 22. – №4.
- Клиническое руководство: модели диагностики и лечения психических и поведенческих расстройств / Под ред. В.Н. Краснова, И.Я. Гуровича. – М., 2000. – 223 с.
- Копытин А.И. Методы арт-терапии в преодолении последствий травматического стресса. – М.: Когито-Центр, 2014. – 208 с.
- Лебедев В.И. Экстремальная психология. Психическая деятельность в технических и экологически замкнутых системах / В.И. Лебедев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 431 с.
- Лэнгле А. Личностные расстройства и генез травмы. Экзистенциальный анализ личностных расстройств, возникающих вследствие травмы / А. Лэнгле // Консультативная психология и психотерапия. – 2013. – №3. – С. 10-45.
- Падун М.А., Котельникова А. В. Психическая травма и картина мира: Теория, эмпирия, практика. – М.: Институт

	психологии РАН, 2012. – 208 с. • Пергаменщик, Л. А. Кризисная психология: учеб.пособие / Л.А. Пергаменщик. – Мн.: Выш. шк., 2004. – 239 с. • Пермякова О.А. Психосоциальная реабилитация участников вооруженных локальных конфликтов / О.А. Пермякова, И.Р. Валинурова // Соц. и клин, психиатрия. – 2003. – №2. – С. 115-116. • Погосов А.В. Посттравматическое стрессовое расстройство (Обзор литературы) / А.В. Погосов, Л.В. Смирнова // Соц. и клин, психиатрия. – 2002. – №3 (25). – С. 42-50. • Психология депривированного ребенка: пособие для психологов и педагогов / И.А. Фурманов, Н.В. Фурманова. – М.: ВЛАДОС, 2009. – 319 с. • Психология экстремальных ситуаций / Под ред. В.В. Рубцова, С.Б. Малых. – М.: Психологический институт РАО, 2008. – 304с. • Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуаціях / В.Г. Ромек, В.А. Конторович, Е.И. Крукович. – СПб.: Речь, 2005. – 256 с. • Селье Г. Очерки об адаптационном синдроме / Г. Селье. – М.: Медгиз, 1960. – 255 с. • Селье Г. Стресс без дистресса / Г. Селье. – М: Прогресс, 1979. – 123 с. • Сидоров П.И. Психология катастроф / П.И. Сидоров, И.Г. Мосягин, С.В. Маруняк. – М.: Аспект Пресс, 2008. – 414 с. • Смирнов Б.А. Психология деятельности в экстремальных ситуациях / Б.А. Смирнов, Е.В. Долгополова. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2008 – 292 с. • Сукиасян С.Г. Представления о патогенезе ПТСР (обзор концепций) // Посттравматическое стрессовое расстройство / под. ред. В.А. Солдаткина. – Ростов-на-Дону, 2015. – 624 с. • Трубицына Л.В. Процесс травмы / Л.В. Трубицына. – М.: Смысл; ЧеРо, 2005. – 218 с. • Щербатых Ю.В. Психология стресса / Ю.В. Щербатых. – М.: Эксмо, 2008. – 304 с.
Тривалість курсу	1 семестр
Обсяг курсу	90 годин (24 годин аудиторних занять, з яких 12 години лекцій і 12 години практичних/семінарських занять) та 66 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	В результаті вивчення даного курсу студент повинен ***знати*** феноменологію ПТСР, сучасні теорії та моделі ПТСР, інформацію про особливості психодіагностики та основні форми та методи психологічної роботи із особами із ПТСР; ***вміти*** проводити диференційну діагностику ПТСР, розробляти та реалізовувати програми психологічної допомоги особам із ПТСР; ***володіти*** навичками проведення психодіагностики, психологічного консультування, психокорекції та психотерапії осіб із ПТСР. **Курс спрямований на формування таких компетентностей:** *Загальні компетентності*: ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

	ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). *Спеціальні компетентності*: СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності. СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік. СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію. СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. *Програмні результати навчання*: ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів. ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій. ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість. ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
Ключові слова	Посттравматичний стресовий розлад, психічне здоров'я, психічні розлади, психічна травма
Теми	Додаток (Схема курсу)
Формат курсу	Очний (лекції та семінарські заняття)
Підсумковий контроль, форма	Письмовий залік (тестові завдання)
Пререквізити	Курс «Психологічна допомога при посттравматичному стресовому розладі» пов'язаний з курсами «Психіатрія», «Основи психотерапії», «Медична психологія», «Клінічна психологія», «Проблеми психосоматики», «Функції та специфіка роботи психолога у клініці»
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, презентації, семінарські заняття з груповим обговоренням, розгорнутими бесідами, груповими дискусіями, самостійна робота
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер
Критерії оцінювання	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: • поточна успішність (робота впродовж семестру) – 50 балів: семінарські заняття – 30 балів (максимальна оцінка за

	кожне заняття – 5 бали), модульна контрольна робота (письмова робота, тестові завдання) – 10 балів, реферат – 10 балів. • залікова робота (письмові тестові завдання) – 50 балів. Вимоги до написання реферату: орієнтовний обсяг – 10 сторінок; вимоги до оформлення: шрифт Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,5. Поля: верхнє та нижнє – по 15 мм, ліве – 25мм, праве – 10 мм. Вимоги до структури реферату: титульний аркуш, зміст, вступ (1-2 сторінки), основна частина реферату (2-3 пункти), висновки, список використаної літератури (5-7 джерел). ***Теми для рефератів:*** 1. Підходи до визначення поняття стресу у психології. 2. Теорії та моделі стресу. 3. Види стресу. 4. Поняття стресостійкості у психології. 5. Адаптація до стресу. 6. Травматичний стрес. 7. Фази психологічної реакції на травму. 8. Причини виникнення посттравматичного стресового розладу (ПТСР). 9. Основні симптоми та клінічні прояви ПТСР. 10. Невротичні та патохарактерологічні синдроми, характерні для ПТСР. 11. Стадії розвитку ПТСР. 12. Типи ПТСР за МКХ-10. 13. Види та рівні важкості ПТСР. 14. Критерії діагностики ПТСР за МКХ-10. 15. Критерії діагностики ПТСР за DSM-V. 16. Загальна характеристика теорій та моделей ПТСР. 17. Психодинамічна модель ПТСР. 18. Когнітивна модель ПТСР. 19. Когнітивна модель тривожних розладів (П. Ленг). 20. Оцінкова теорія стресу Р. Лазаруса. 21. Психосоціальна модель ПТСР. 22. Психофізіологічна модель ПТСР. 23. Мультифакторна теорія ПТСР (А. Меркер). 24. Інформаційна модель ПТСР. 25. Екзистенційні моделі ПТСР. 26. Теорія патологічних асоціативних емоційних мереж.

	27. Трактування ПТСР у гештальт-підході. 28. ПТСР у біхевіоральному підході. 29. Емпіричні дослідження посттравматичного стресового розладу в рамках різних теоретичних моделей ПТСР. 30. Діагностика ПТСР: методи та методики. 31. Базові принципи та стратегії надання психологічної допомоги особам із ПТСР. 32. Індивідуальна психологічна (психотерапевтична) робота із особами із ПТСР. 33. Групова психологічна (психотерапевтична) робота із особами із ПТСР. 34. Особливості психотерапевтичного впливу при роботі із ПТСР у підході раціональної психотерапії. 35. Особливості роботи із ПТСР у когнітивно-біхевіоральній психотерапії. 36. Робота із ПТСР в рамках позитивної психотерапії. 37. Робота із ПТСР в рамках гештальт-підходу. 38. Особливості психотерапевтичної роботи із ПТСР в рамках клієнт-центрованої психотерапії. 39. Робота з ПТСР в екзистенційному підході. 40. Робота із особами із ПТСР в рамках сімейної психотерапії. 41. Основні психотерапевтичні техніки у роботі із ПТСР. 42. Застосування фармакотерапії при роботі із ПТСР. 43. Застосування техніки десенсибілізації і переробки травмуючих переживань за допомогою рухів очей Ф. Шапіро при роботі із ПТСР. 44. Використання технік НЛП при роботі із особами із ПТСР. 45. Специфіка психотерапевтичної роботи із дитячо-підлітковою категорією клієнтів із ПТСР.
Питання до підсумкового контролю (заліку)	1. Поняття стресу у психології: моделі, концепції та види стресу. 2. Травматичний стрес. 3. Причини виникнення ПТСР. 4. Симптоми та клінічні прояви ПТСР. 5. Типи, види та рівні важкості ПТСР. 6. Діагностика ПТСР за МКХ-10 та DSM-5: порівняльна характеристика. 7. Загальна характеристика теорій та моделей ПТСР. 8. Психодинамічна модель ПТСР. 9. Когнітивна модель ПТСР. 10. Психосоціальна модель ПТСР. 11. Психофізіологічна модель ПТСР. 12. Екзистенційна модель ПТСР. 13. Інформаційна модель ПТСР. 14. Психофізіологічна модель ПТСР.

	15. Мультифакторна модель ПТСР. 16. Синдром посттравматичного стресу у дітей. 17. Посттравматичний стресовий розлад в осіб із загрозливими для життя захворюваннями. 18. Посттравматичний стресовий розлад в учасників бойових дій. 19. Посттравматичний стресовий розлад, зумовлений стихійними і техногенними катастрофами 20. Базові принципи та стратегії надання психологічної допомоги особам із ПТСР. 21. Індивідуальна психологічна (психотерапевтична) робота із особами із ПТСР. 22. Групова психологічна (психотерапевтична) робота із особами із ПТСР. 23. Робота із ПТСР у різних напрямках психотерапії.

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж./дата (год.)	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності	Матеріали	Література	Завдання, год.	Термін виконання
Змістовний модуль 1. Психологія посттравматичного стресового розладу. Психологічна робота з особами з посттравматичним стресовим розладом						
1 / 03.09.21 (2 год.) 2 / 07.09.21 (2 год.)	**Тема 1. Загальні уявлення про психологію посттравматичного стресового розладу** *Підходи до визначення поняття стресу у психології. Теорії та моделі стресу. Види стресу. Поняття стресостійкості у психології. Адаптація до стресу. Травматичний стрес. Характеристика травматичних ситуацій. фази психологічної реакції на травму. Причини виникнення ПТСР. Основні симптоми та клінічні прояви ПТСР. Невротичні та патохарактерологічні синдроми, характерні для ПТСР*	Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення) Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	• Александров Е.О. Посттравматическое стрессовое расстройство: клиника, лечение / Е.О. Александров. – Новосибирск: Сибвузиздат, 2000. – 160 с. • Малкина-Пых И.Г. Экстремальные ситуации / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Эксмо, 2006. – 960 с. • Падун М.А., Котельникова А. В. Психическая травма и картина мира: Теория, эмпирия, практика. – М.: Институт психологии РАН, 2012. – 208 с. • Селье Г. Очерки об адаптационном синдроме / Г. Селье. – М.: Медгиз, 1960. – 255 с. • Селье Г. Стресс без дистресса / Г. Селье. – М: Прогресс, 1979. – 123 с. • Щербатых Ю.В. Психология стресса / Ю.В. Щербатых. – М.: Эксмо, 2008. – 304 с.	Підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури (11 год)	Згідно розкладу
2 / 10.09.21 (2 год.) 3 / 14.09.21 (2 год.)	**Тема 2. Типологія ПТСР та критерії його діагностики** *Стадії розвитку ПТСР. Типи ПТСР за МКХ-10. Види та рівні важкості ПТСР. Критерії діагностики ПТСР за МКХ-10 та DSM-5*	Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення) Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	• Александров Е.О. Посттравматическое стрессовое расстройство: клиника, лечение / Е.О. Александров. – Новосибирск: Сибвузиздат, 2000. – 160 с. • Международная классификация болезней 10-го пересмотра (МКБ-10) [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://mkb-10.com/	Підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури (11 год)	Згідно розкладу
3 / 17.09.21 (2 год.) 4 / 21.09.21 (2 год.)	**Тема 3. Теоретичні моделі посттравматичного стресового розладу** *Загальна характеристика теорій та моделей ПТСР. Психодинамічна модель ПТСР. Посттравматичний стресовий розлад в когнітивній теорії. Когнівна теорія реакції страху А. Бека і Г. Емері. Інтегративна когнітивна модель А. Елерса. Концепція психічної травми Р. Янофф-Бульман. Емоційно-процесуальна концепція Едни Фоа.*	Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення) Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	• Лэнгле А. Личностные расстройства и генез травмы. Экзистенциальный анализ личностных расстройств, возникающих вследствие травмы / А. Лэнгле // Консультативная психология и психотерапия. – 2013. – №3. – С. 10-45. • Малкина-Пых И.Г. Экстремальные ситуации / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Эксмо, 2006. – 960 с. • Погосов А.В. Посттравматическое стрессовое расстройство (Обзор литературы) / А.В. Погосов, Л.В. Смирнова // Соц. и клин, психиатрия. – 2002. – №3 (25). – С. 42-50. • Сукиасян С.Г. Представления о патогенезе ПТСР (обзор концепций) // Посттравматическое	Підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури, робота над індивідуальним завданням (написання реферату) (11 год)	Згідно розкладу

	Оцінкова теорія стресу Р. Лазаруса. Когнітивна модель тривожних розладів (П. Ленг). Теорія патологічних асоціативних емоційних мереж. Психосоціальна теорія ПТСР. Екзистенційні моделі ПТСР (В. Франкл, А. Ленгле, І. Ялом). Психофізіологічна модель ПТСР. Мультифакторна теорія ПТСР (А. Меркер). Інформаційна модель ПТСР. Трактування ПТСР у гештальт-підході. ПТСР у біхевіоральному підході			стрессовое расстройство / под. ред. В.А. Солдаткина. – Ростов-на-Дону, 2015. – 624 с. • Трубицына Л.В. Процесс травмы / Л.В. Трубицына. – М.: Смысл; ЧеРо, 2005. – 218 с. • Ehlers A. A cognitive model of posttraumatic stress disorder / A. Ehlers, D.M. Clark // Behav. Res. Ther. – 2000. – №38. – P. 319-345.		
4 / 24.09.21 (2 год.) 5 / 28.09.21 (2 год.)	**Тема 4. Емпіричні дослідження посттравматичного стресового розладу** *Синдром посттравматичного стресу у дітей. Посттравматичний стресовий розлад в осіб із загрозливими для життя захворюваннями. Посттравматичний стресовий розлад в учасників бойових дій. Посттравматичний стресовий розлад, зумовлений стихійними і техногенними катастрофами*	Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення) Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	• Лебедев В.И. Экстремальная психология. Психическая деятельность в технических и экологически замкнутых системах / В.И. Лебедев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 431 с. • Пергаменщик, Л. А. Кризисная психология: учеб.пособие / Л.А. Пергаменщик. – Мн.: Выш. шк., 2004. – 239 с. • Пермякова О.А. Психосоциальная реабилитация участников вооруженных локальных конфликтов / О.А. Пермякова, И.Р. Валинурова // Соц. и клин, психиатрия. – 2003. – №2. – С. 115-116. • Психология депривированного ребенка: пособие для психологов и педагогов / И.А. Фурманов, Н.В. Фурманова. – М.: ВЛАДОС, 2009. – 319 с. • Психология экстремальных ситуаций / Под ред. В.В. Рубцова, С.Б. Малых. – М.: Психологический институт РАО, 2008. – 304с. • Сидоров П.И. Психология катастроф / П.И. Сидоров, И.Г. Мосягин, С.В. Маруняк. – М.: Аспект Пресс, 2008. – 414 с. • Черепанова Е.М. Психологический стресс: Книга для школ¬ных психологов, родителей и учителей / Е.М. Черепанова. – М.: Академия, 2000.– 96 с.	Підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури, робота над індивідуальним завданням (написання реферату) (11 год)	Згідно розкладу
5 / 01.10.21 (2 год.)	**Тема 5. Психологічна діагностика при ПТСР** *Проблеми психодіагностики ПТСР. Методи і методики діагностики ПТСР. Структуроване клінічне*	Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)	презентація, навчально-методичні матеріали	• Александров Е.О. Посттравматическое стрессовое расстройство: клиника, лечение / Е.О. Александров. – Новосибирск: Сибвузиздат, 2000. – 160 с. • Зливков В.Л. Психодіагностика особистості у	Підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої	Згідно розкладу

6 / 05.10.21 (2 год.)	*діагностичне інтерв'ю (SCID — Structured Clinical Interview for DSM). Міссісіпська шкала для оцінки вираженості посттравматичних стресових реакцій (Mississippi scale). Опитувальник для оцінки вираженості психопатологічної симптоматики SCL-90-R. Шкала оцінки важкості впливу травматичної події Горовітца (IOES-R). Шкала клінічної діагностики ПТСР (Clinical-administered PTSD Scale – CAPS). Шкала депресії Бека (BDI: Beck Depression Inventory). Проективні методи дослідження особистості (тест Роршаха, Тематичний аперцептивний тест, тест Люшера)*	Лекція		кризових життєвих ситуаціях / В.Л. Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с. • Клиническое руководство: модели диагностики и лечения психических и поведенческих расстройств / Под ред. В.Н. Краснова, И.Я. Гуровича. – М., 2000. – 223 с. • Малкина-Пых И.Г. Экстремальные ситуации / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Эксмо, 2006. – 960 с. • Пушкарев А.Л. Посттравматическое стрессовое расстройство: диагностика, психофармакотерапия, психотерапия / А.Л. Пушкарев, В.А. Доморацкий, Е.Г. Гордеева. – М., 2000. – 128 с. • Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. – СПб.: Речь, 2005. – 256с. • Тарабрина Н.В. Практикум по психологии посттравматического стресса / Н.В. Тарабрина. – СПб.: Питер, 2001. – 268 с.	літератури, підготовка до модульної контрольної роботи (11 год)	
6 / 08.10.21 (2 год.) 7 / 12.10.21 (2 год.)	**Тема 6. Психологічна і психотерапевтична робота при ПТСР** *Базові принципи психологічної роботи із особами із ПТСР. Стратегії психологічної роботи при ПТСР. Загальні цілі психотерапевтичної роботи при ПТСР. Основні стадії психотерапевтичної роботи при ПТСР. Індивідуальна і групова психологічна робота з особами із ПТСР. Робота з ПТСР в різних напрямках психотерапії (в рамках раціональної, когнітивно-біхевіоральної, позитивної, клієнт-центрованої, гештальт-терапії). Застосування фармакотерапії при роботі із ПТСР. Використання техніки десенсибілізації і переробки травмуючих переживань за допомогою рухів очей Ф. Шапіро при роботі із ПТСР*	Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення, написання модульної контрольної роботи) Лекція Залікова робота	презентація, навчально-методичні матеріали	• Биктина Н. Практикум по психологии посттравматического стресса. – Оренбург: ФГ БОУ ВПО ОГУ, 2011. – 166 с. • Ениколопов С.Н. Психотерапия при психотравматических стрессовых расстройствах / С.Н. Ениколопов // Российский психиатрический журнал. – 1998. – № 3. – С. 50-56. • Кадыров Р.В. Посттравматическое стрессовое растройство (PTSD): состояние проблемы, психодиагностика и психологическая помощь / Р.В. Кадыров. – СПб.: Речь, 2012. – 448 с. • Калмыкова Е.С. Особенности психотерапии посттравматического стресса / Е.С. Калмыкова, Е.А. Миско, Н.В. Тарабрина // Психологический журнал. – 2001. – Т. 22. – №4. • Копытин А.И. Методы арт-терапии в преодолении последствий травматического стресса. – М.: Когито-Центр, 2014. – 208 с. • Корольчук М.С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 580 с.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до заліку (11 год)	Згідно розкладу

				• Смирнов Б.А. Психология деятельности в экстремальных ситуациях / Б.А. Смирнов, Е.В. Долгополова. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2008 – 292 с. • Тарабрина Н.В. Практикум по психологии посттравматического стресса / Н.В. Тарабрина. – СПб.: Питер, 2001. – 268 с. • Турецька Х.І. Психотерапія ПТСР в учасників бойових дій із застосуванням імагінативних технік / Х.І. Турецька // Психологія і особистість. – 2016. – №1. – С. 226-234. • Foa E. Effective Treatments for PTSD / E. Foa, T. Keane, M. Friedman. – New York: Guildford Press, 2000.		